”Avskaffa Vinter-OS!” Edström, Vinter-OS och Skidlärarkonflikten

Leif Yttergren
Idrottshögskolan

Publicerad på Internet, www.idrottsforum.org (ISSN 1652–7224) 2005-01-18
Copyright © Leif Yttergren 2005. All rights reserved. Except for the quotation of short passages for the purposes of criticism and review, no part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior permission of the author.

> We must take skiing away from the Olympic programme. In fact, we ought to cancel the whole winter sport.[1]
> *J. Sigfrid Edström*

Inledning

De olympiska spelens historia är full av uppseendeväckande händelser.[2] Politiska bojkotter, gisslandrama, dopningsskandaler, proffsanklagelser, muthärvor med mera har gjort att spelen handlar om så mycket mera än de rent idrottsliga aspekterna. Detta gäller i synnerhet sommarspelen; vinterspelen har i princip klarat sig utan dramatiska kringhändelser med några undantag. Ett sådant utgör den s k Skidlärarkonflikten och det är den som står i fokus i det följande. Den är nära sammankopplad till 1900-talets stora idrottsideologiska stridsämne inom den olympiska rörelsen: amatörfrågan.

År 1924 arrangerades de första olympiska vinterspelen i Chamonix i de franska Alperna. Att införandet av Vinter-OS var en kontroversiell fråga är för de flesta välkänt. De nordiska[3] länderna kämpade mot andra staters önskan att införa olympiska vinterspel. Ytterst var det en fråga om vem som skulle ha makten över skidsporten, de nordiska ländernas skötebarn. Dessa vägrade att dela med sig av makten över ”sin” skidsport till de övriga skidnationerna.

Mindre känd är Skidlärarkonflikten. Den utspelade sig mellan den Internationella olympiska kommittén (IOK) med den dynamiska internationella idrottsledaren Sigfrid Edström[4] (1870-1964) som frontfigur, och det Internationella skidförbundet (FIS, Federation Internationelle de Ski) och dess ordförande, norrmannen Nicolai Östgaard. Konflikten var som intensivast omedelbart före och efter andra världskriget och den hotade på allvar Vinter-OS existens. Edström, som sällan lade fingrarna emellan och som ofta fick sin vilja igenom tack vare skicklig förhandlingsteknik, gick så långt, vilket framgår av ovanstående citat, att han ville avskaffa Vinter-OS. Så dramatiskt blev det nu inte, även om det var nära, utan efter

långa och hårda debatter ebbade konflikten ut och Vinter-OS var räddat för framtiden. Detta skedde emellertid efter det att Edström avgått som IOK-president 1952.

Syftet i den här artikeln är att analysera orsakerna till Edströms starka engagemang i Skidlärarkonflikten under perioden 1936-1952. Varför uppstod konflikten mellan IOK och FIS? Hur utvecklades den? Vilka argument framfördes? Vilka var de ledande aktörerna? Detta är några av de frågor som avses att besvaras i det följande.

Sigfrid Edström är utan tvivel Sveriges internationellt mest kända idrottsledare. I sin ungdom var han dessutom en framgångsrik sprinter med flera utmärkta resultat. Friidrotten låg honom varmast om hjärtat. Han var med om att grunda det Internationella friidrottsförbundet (IAAF) 1913 och var dess ordförande under drygt 30 år (1913-1946). Friidrottsintresset gjorde att Sommar-OS hade prioritet framför Vinter-OS hos Edström. Om hans vidare idrottsledarkarriär kan nämnas att han var med och grundade Riksidrottsförbundet (RF) 1903 och hade en central roll i organisationen under decennier. Edströms karriär i IOK startade redan 1920 och året efter invaldes han i den nyinrättade och prestigefyllda exekutiva kommittén. Mellan 1946 och 1952 var han IOK:s ordförande, den enda nordbo som haft detta uppdrag, det finaste man kan ha i idrottsvärlden.[5]

Edström yrkeskarriär är en framgångssaga. Han utbildade sig till ingenjör vid Chalmers i Göteborg och arbetade utomlands, bl a i Schweiz och USA under långa perioder innan han återvände till Sverige. Till sitt sinne var Edström en internationalist, en världsmedborgare som pratade flera språk flytande och dessutom var han gift med en amerikanska, Ruth Randell. Han var ofta på resande fot, både privat och i yrket och förefaller att ha älskat detta, vilket delvis kan förklaras med Edströms bakgrund. Fadern var sjökapten och Edström föddes på ön Orust på västkusten. Man kan således säga att han fick resandet i blodet. Edström ledde storföretaget ASEA (nuvarande ABB) under nästan 50 år efter att rekryterats av svenskt näringsliv absoluta toppfigur, Marcus Wallenberg. Edström var förmodligen den företagsledare i Sverige som hade störst inflytande, inte bara över näringslivet utan även över andra delar av samhället under mellankrigstiden. Han hade ordförandeposten i bl a Industriförbundet, Svenska arbetsgivarföreningen, Internationella handelskammaren och mycket annat.[6] Politiskt stod Edström på högerkanten, med en direkt och öppet visad avsky mot kommunismen.[7] I likhet med många andra svenskar tog han ställning för Finland när landet invaderades av Sovjetunionen under andra världskriget. Konservativ-liberal är en beteckning som sannolikt passar för Edström. Han var på 1930-talet imponerad av Tysklands snabba ekonomiska och industriella utveckling, dock utan att hamna i den nazistiska och antisemitiska fållan, till skillnad från vännen och efterträdaren som IOK-president, Avery Brundage, vars antisemitism är välkänd.[8]

Källmaterial och tidigare forskning

Edström har till skillnad från andra IOK-presidenter inte lockat forskarna, vare sig i Sverige eller utomlands. Däremot har hans roll som industriledare tilldragit sig intresse.[9] Ett relativt omfattande källmaterial har genomgåtts. Här kan främst nämnas den omfattande korrespondensen i Sigfrid Edströms personarkiv i Riksarkivet. Mottagare inom idrottsfältet av Edströms

flitiga brevskrivande var IOK-presidenten Baillet-Latour (1876-1942), skilda IOK-ledamöter, främst Avery Brundage (1887-1975) och andra idrottsledare.

Delar av IOK:s innehållsrika arkiv har använts. Handlingar är sorterade efter de enskilda IOK-presidenterna och speciella händelser som inträffade under deras mandatperiod. Ett problem för icke-fransktalande forskare är att nästan alla protokoll från IOK:s möten är på franska före 1945. Efter andra världskriget blev IOK mer anglosaxiskt orienterat, inte minst på grund av att Edström och senare Brundage blev valda till presidenter.

Svenska skidförbundets arkiv har bearbetats. Det innehåller en hel del luckor under den aktuella tidsperioden, men viss information om Skidlärarkonflikten erhålles ändå tack vare de bevarande protokollen från de nordiska skidledarnas årliga möte. Även *Idrottsbladet*, mellankrigstidens absolut ledande idrottstidning i Sverige, har bearbetats systematiskt i likhet med Friluftsfrämjandets, den största svenska friluftsorganisationen, tidskrift *På Skidor*. Friluftsfrämjandet var en renodlad skidorganisation under de första decennierna av 1900-talet. Man lämnade successivt över tävlingsverksamheten till Skidförbundet. *På Skidor* innehåller, framför allt före 1950, en hel del relevant information om både tävlings- och motionsåkning.[10]

Vidare kan konstateras att den idrottshistoriska forskningen, såväl den nordiska som internationella, endast fragmentariskt berört skidsport och Vinter-OS. Det är sommarspelen som står i fokus, vilket kanske är logiskt. De är överlägset större ur alla aspekter, inte minst vad gäller deltagarantal samt medialt och publikt intresse. Det är dock märkligt att nordiska forskare med något undantag inte intresserat sig för Vinter-OS med tanke på spelens stora betydelse för det nationella idrottslivet och inte minst medias och allmänhetens intresse.[11]

När det gäller skidlärarkonflikten är forskningsläget ännu mer bekymmersamt. I IOK:s egna officiella storverk *The International Olympic Committee. One hundred years* ges Skidlärarkonflikten en del utrymme, vilket jag återkommer till i artikeln.[12] Vidare kan noteras att här ges Edström en väldigt liten roll, vilket kan bero att författaren inte haft möjlighet att ta del av den livliga korrespondensen som Edström förde på svenska med Östgaard och andra nordbor i ärendet. Breven är dessutom bevarade i Edströms personarkiv i Riksarkivet, vilket också kan ha försvårat tillgängligheten för utländska forskare.[13]

Även i samlingsverket *Sverige och OS* omnämns konflikten mellan IOK och FIS. Märkligt nog ges här Avery Brundage en framstående plats, han ansågs t o m vara ”pådrivare” i konflikten. Som nyinvald i IOK:s exekutivkommitté skulle, enligt en källa, friidrottsälskaren Brundage kämpat mot skidsporten, vilken han ”inte hade något särskilt gott öga till”.[14] Att Brundage skulle ha varit en central person i konflikten kan dock ifrågasättas av minst två skäl. För det första märks knappt Brundage i det genomgångna källmaterialet, i synnerhet inte före andra världskriget. Där ges intrycket att Edström var drivande från IOK:s sida. För det andra nämns Brundage engagemang i Skidlärarkonflikten endast på en sida i den amerikanska idrottshistorikerns Allen Guttmanns utmärkta Brundagebiografi: *The Games must go on*.[15]

Skidlärarkonflikten behandlas inte heller i Svenska skidförbundets jubileumsskrift *75 år på skidor* eller i storverket *Svensk skidsport* från 1945, trots att den hotade att splittra FIS och utesluta skidsporten ur OS. Sammanfattningsvis kan hävdas att artikeln berör i varierad grad tre områden som den idrottshistoriska forskningen i princip negligerat: Sigfrid Edström som idrottsledare, Vinter-OS och Skidlärarkonflikten.

FIS bildas

Det internationella skidförbundet, FIS, bildades i Chamonix 1924. Tillkomsten var ingen självklarhet. De nordiska länderna var nämligen väldigt skeptiska och ”enligt vår mening hade det tilltänkta nya skidförbundet ej något berättigande”, kommenterade de svenska skidledarna beslutet i efterhand.[16] FIS var en omkonstruktion av den sedan 1910 verksamma Internationella skidkommissionen. Trots den reserverade nordiska hållningen valdes den svenske officeren och skidledaren Ivar Holmqvist till ordförande i FIS. Till sekreterare utsågs Carl Nordensson, också han från Sverige. Även CGD Hamilton invaldes i FIS-styrelse. Han blev en av FIS frontfigurer och satt i dess styrelse till 1946 då han avgick. Under perioden 1941-1945 var Hamilton tillförordnad president i FIS då Nicolai Östgaard var förhindrad att leda arbetet p g a kriget. Även det nya förbundets kansli förlades till Sverige, närmare bestämt till Stockholm.[17]

Att Norden fick en stark ställning i FIS var ingen tillfällighet. I förbundets stadgar föreskrevs t o m att FIS högsta ledning skulle vara förlagd till Norden.[18] Det dröjde till 1951 innan FIS ordförande för första gången blev en icke nordbo. Schweizaren Marc Hodler ersatte då norrmannen Östgaard, vilken hade efterträtt Holmqvist på FIS kongress i Sollefteå 1934. På samma kongress valdes Hamilton till vicepresident i FIS.[19]

Skidlärarkonflikten bryter ut

I det följande skall Skidlärarkonflikten analyseras. Jag kommer dels att visa att den handlade om makt. Maktfördelningen mellan de internationella förbunden och IOK var ett ständigt orosmoment som vållade både Coubertin och Baillet-Latour problem.[20] FIS ville ha rätten över skidtävlingar inför OS i S:t Moritz 1928:

> Tävlingarna (OS-tävlingarna, min anm.) gälla endast såsom internationella tävlingar och äro därför underkastade F.I.S. tävlingsreglemente. F.I.S. amatörbestämmelser gälla för tävlingarna ifråga.[21]

Dels avses att visa att dåtidens stora oroshärd, amatörfrågan, var huvudorsaken till att konflikten vållade så starka känslor. Amatörfrågan var ständigt på dagordningen, i IOK, i de internationella och nationella idrottsförbunden, i pressen, innan det stränga regelverket liberaliserades mot slutet av 1900-talet. IOK hade nämligen på sin kongress i Prag 1925, där för övrigt Edström satt ordförande, klubbat igenom en amatördefinition vilken gick stick i stäv med flera av de internationella förbundens, bl a FIS. IOK slog fast att:

> The following are ineligible to take part in the Olympic Games:
> 1. anyone who is, or knowingly has become, a professional in his sport or in any other sport;
> 2. anyone who has received reimbursement or compensation for loss of salary.[22]

Enligt IOK:s regelverk var det således förbjudet att ta emot pengar för förlorad arbetsförtjänst, vilket gjorde att många idrottsmän och kvinnor med begränsade ekonomiska resurser inte kunde tävla internationellt. För att minska det internationella tävlandet ville IOK begränsa idrottsmännens resdagar.

Det var därmed upplagt för en maktkamp mellan IOK och de stora internationella idrottsförbunden. IOK var redo att driva sin hårda linje till det yttersta, t o m på bekostnad av att vissa förbund lämnade OS-familjen. Det gällde bland annat det Internationella tennisförbundet, vilket valde efter en segsliten konflikt med IOK att lämna den olympiska rörelsen efter OS i Paris 1924. Även det Internationella fotbollsförbundet (FIFA) var oense med IOK och dess rigida amatörbestämmelser.[23] Edström var medveten om problematiken: ”…as long as the various Sports Federations have different amateur rules, we will have trouble.”[24]

År 1935 höll IOK en session i Oslo. IOK beslöt då att förbjuda skidlärarna att delta i de kommande vinterspelen i Garmisch-Partenkirchen 1936. De ansågs vara professionella för att de erhöll pengar när de undervisade i utförsåkningens svåra konst på kontinentens skidskolor. FIS blev synnerligen irriterat på IOK:s beslut. Dess regelverk hade tillämpats vid tidigare OS och man ansåg att det borde gälla fortsättningsvis. Östgaard tillskrev IOK och försökt få IOK att skjuta upp genomförandet av den mer strikta tolkningen till efter OS 1936. Östgaard träffade personligen IOK-presidenten Baillet-Latour, men denne vägrade att ändra på beslutet:

> …förslaget att låta lärare i idrott deltaga i olympiska tävlingar stredo mot de olympiska tävlingarnas grundsatser…Önskade FIS sålunda deltaga i de olympiska skidtävlingarna, hade den att följa de olympiska amatörreglerna.[25]

Baillet-Latour var en hängiven amatörförkämpe som förde Coubertins idéer vidare om den ”rena” idrotten.[26] IOK hade som tidigare nämnts under mellankrigstiden börjat att intensifiera sin kamp mot ”korruptionen” inom idrotten. Bakom denna nya linje låg Baillet-Latour, ivrigt påhejad av Edström. Denne var dock missnöjd med Coubertins inställning i amatörfrågan: ”I pointed out to him that my opinion in many instances differed from his, particularly on the amateur question where he seemed to be very lenient.”[27]

Baillet-Latour beklagade dock att flera mellaneuropeiska länder eventuellt skulle utebli från vinterspelen 1936 om IOK:s beslut stod fast, men han var ändå inte villig att ändra sig. Med på den hårda och oresonliga linjen var Edström och det blev han som kom att föra IOK:s talan mot Östgaard och FIS när konflikten intensifierades.

Hur ställde sig då de nordiska skidledarna till IOK:s agerande och Östgaards vapenskrammel? På det årliga nordiska skidledarmötet 1935 var man rörande överens om att delta i OS i Garmisch-Partenkirchen 1936, trots regeländringen.[28] Skidlärarnas amatörstatus var främst ett mellaneuropeiskt problem. På kontinenten fanns och finns fortfarande ett stort och etablerat skidskolesystem. Förr tillhörde ofta lärarna de bästa skidåkarna i världen.[29] Påpekas bör att i början av 1930-talet var utförsåkning en liten sport i Norden med få utövare och ännu färre tävlingsåkare. Först 1937 arrangerades de första SM-tävlingarna i slalom i Östersund.[30]

I samband med Vinter-OS i Garmisch-Partenkirchen 1936 arrangerade FIS en kongress med 24 länder representerade. FIS-kongressen beslöt i strid med IOK att tillåta skidlärarna att delta i sina tävlingar. Vidare bestämdes att om FIS skulle delta i OS 1940 så var det FIS regel-

verk som skulle gälla, inte IOK:s: ”FIS vil delta i de olympiska vinterlekar 1940 på den betingelse at FIS rennregler er de gyldige.” Kongressen konstaterade också att det såg allt annat än ljust ut för Vinter-OS.[31]

Svenska skidförbundet, FIS och Skidlärarkonflikten

De nordiska länderna, vilka var med och fattade beslutet i Garmisch-Partenkirchen, var oroliga över dess konsekvenser. På de nordiska skidledarmötena 1936 och 1937 diskuterade man vilken strategi man skulle välja för att få antingen IOK eller FIS att ändra sig. Vid 1937 års möte kan noteras att Svenska skidförbundets ordförande Sixtus Jansson önskade att FIS amatörbestämmelser skulle göras strängare. Han närmade sig därmed IOK:s och Edströms hållning.[32] Jansson var svensk skidsports verkliga frontfigur under lång tid. Han var ordförande i Skidförbundet under perioden 1922-1948.[33]

Skidförbundet var dock osäkert på hur man skulle hantera frågan. Skulle skidlärarna få delta i de nationella tävlingarna?[34] År 1937 beslöt Skidförbundet att skidlärare ej fick deltaga i skidtävlingar i Sverige och Norge. Undantag gjordes för lärarna vid ”utbildningsanstalter”. Det Norska skidförbundet hade redan fattat ett liknande beslut.[35]

Idrottsbladet ansåg beslutet märkligt eftersom det innebar att de svenska skidlärarna fick tävla internationellt, men inte i Sverige. Tidningen intervjuade Sixtus Jansson, och denne erkände att frågan var ganska ”ömtålig och känslig”. Han framhöll att skälet till att Skidförbundet valde att gå emot FIS var att det var viktigare att följa Riksidrottsförbundets amatörstadga än FIS. Det svenska regelverket gjorde visserligen undantag för gymnastik- och simlärare, vilka undervisade i ”elementär idrott” och som mottog lön från ”allmänna medel”. Jansson framhöll också att beslutet inte var för evigt utan frågan skulle utredas vidare.

Idrottsbladet ansåg att *betalningen* till lärarna var av ringa intresse för amatörstatusen. Det som var avgörande var frågan om fair-play. Idrottsbladet ansåg nämligen skidlärarna ”överkvalificerade” tack vare sina träningsmöjligheter. Det var orättvist mot de åkare som inte hade samma förutsättningar.[36] ”Lafforgue är också skidlärare men håller på med träning från oktober månad.” Mest av allt var Idrottsbladet irriterat över att Sven Selånger inte hade en chans mot dessa ”rutinerade proffs”.[37] *Idrottsbladets* tar således ställning mot skidlärarna på kontinenten. Under rubriken ”Proffsen i täten” konstaterade man att skidsporten i princip inte har några amatörregler överhuvudtaget. Visserligen fick skidåkarna inte ta emot pengar, men de erhöll ersättning för sin instruktionsverksamhet, reklamuppdrag för lansering av skidor, pjäxor, stavar, vallor mm.[38]

Det är intressant att se hur komplex amatörfrågan var vid denna tid. Dels kunde den i enlighet med det formella regelverket vara helt inriktad på penningfrågan – den som tjänade pengar på sin sport var professionell; dels kunde den vara en fråga om fair-play i betydelsen lika möjlighet till träning.

Edström går till attack

FIS-beslutet i Garmisch-Partenkirchen 1936 väckte således starka känslor i IOK. Edström skrev i januari 1937 i vredesmod till IOK:s ordförande Baillet-Latour:

> We must make it plain to skiing people that if they do not give in, we must take skiing away from the Olympic programme. In fact, we ought to cancel the whole winter-sport.[39]

Edström föreföll i detta läge nästan desperat. På IOK:s session i Warszawa 1937 försökte han via en motion få Vinter-OS borttaget ur programmet. De övriga ledamöterna var dock inte redo för en sådan dramatisk åtgärd utan röstade ner Edströms motion med 26 röster mot 1, Edströms egen![40] Men frågan var inte avgjord. Edström gav sig inte i första taget.

Under 1937 fortsatte konflikten mellan IOK och FIS; ingen av parterna var villig att ge sig. I januari 1937 skrev Edström till Östgaard. Han var från i tonen:

> Nu har emellertid Internationella Skidförbundet beslutat att bestämt fordra, att ett visst antal skidlöpare i Schweiz och Österrike, som tillika äro lärare i skididrott, skola få tävla för dessa länder som amatörer. Detta kan Internationella Olympiska Kommittén aldrig medgiva, det strider mot de grundläggande bestämmelserna för olympiska spel. Alltså, om detta beslut vidmakthålles, kommer skididrotten att falla bort från olympiska spelen. Då nu skididrotten är den bärande idrotten inom vinterolympiaden, är det även möjligt att alla olympiska vinterspel slopas….Vilja ni vara med i de Olympiska Spelen eller vilja Ni icke?[41]

Östgaard svarade Edström; han var ytterst formell och korrekt som tidens konvention krävde, i synnerhet om man var officer och den norska kronprinsens adjutant, något som absolut inte Edströms tog hänsyn till i sin korrespondens. Tvärtom var han anmärkningsvärt rakt på sak utan insmickrande formuleringar. Östgaard gjorde klart för Edström att FIS inte brydde sig särskilt mycket om Vinter-OS: ”The large ski nations can in any case very well do without them.” Han avslutade brevet med en för Edström provocerande åsikt som måste ha gjort denne ännu mer irriterad: ”I am personally sure that there is no fundamental interest for the FIS to take part in the Olympics.”[42] I början av 1937 var brevväxlingen synnerligen intensiv mellan de olika inblandade parterna. Edström svarade omgående på Östgaards brev och hotade FIS och Östgaard med att IOK skulle upphöra med att arrangera Vinter-OS:

> Ett annat resultat, som troligen kommer att uppstå på grund av FIS olycklig beslut är, att troligen hela vinterolympiaden kommer att slopas. Själv kommer jag med nöje att rösta därför, när vintersportens representanter ha så ringa förståelse för sin egna intressen.[43]

Edström tvekade inte. Han var beredd att offra Vinter-OS i amatörismens namn. Han gav dock motparten en chans att ändra sig. Han skrev till ordföranden i Norges idrottsförbund,

Daniel Lie, att han varnat Östgaard och ordföranden i Svenska skidförbundet, Sixtus Jansson. ”Även till andra ledande personligheter inom skidlöpningens område ha varningar utgått”, skriver Edström.[44]

Ungefär samtidigt mottog Edström ett brev från den norske IOK-delegaten och skeppsredaren Thomas Fearnley. Han var på samma sida som Edström i konflikten och i stark opposition till landsmannen Östgaard: “Han (Östgaard, min anm.) har aldrig været vidare begeistret for vinter-olympiader og det er kanske naturligt, at han efterat han er blit president i F.I.S. i endu større grad er blit motstander av disse.”[45]

En annan som var aktiv i konflikten och försökte få IOK att ändra sig var ”utförsåkningens fader”, engelsmannen Arnold Lunn. I ett långt brev till den engelska IOK-ledamoten Lord Aberdare var Lunn både saklig och provocerande i sin beskrivning av konflikten mellan IOK och FIS. Han lyfte åter fram det faktum att flera i IOK inte var särskilt intresserade av Vinter-OS och därför var de så avvisande mot FIS. Vidare framhöll han: ”Believe me, ski-ing does not need the Olympic endorsement.[46]

Det fanns således bakomliggande motiv till Östgaards, Lunns och FIS ställningstagande. FIS kände dels att de kunde stå på egna ben, dels att deras arrangemang kom i skymundan av OS. Man skall komma ihåg att på 1930-talet, vilket nämndes tidigare, var Vinter-OS ett relativt nytt fenomen. År 1937 fick också FIS tävlingar för första gången VM-status.[47] Dessutom var intresset begränsat för Vinter-OS, i synnerhet om jämförelser görs med Sommar-OS. Dock visar tabellen nedan en positiv utvecklingskurva för Vinter-OS, evenemanget var på väg att etableras på allvar.

Tabell 1. *Jämförelse mellan Vinter-OS och Sommar-OS vad gäller deltagare, grenar och publik 1924-1936.*

År	Plats	Deltagare	Grenar	Publik
1924	Chamonix/Paris	258/3083	14/131	40044/107782
1928	S:t Moritz/Amsterdam	464/3014	13/122	39382/282001
1932	Lake Placid/Los Angeles	252/1408	14/126	78310/93416
1936	Garm.Partenkirch/Berlin	668/4065	17/144	543155/1010617

Källa: Skriftliga anteckningar från Wolf Lyberg 2004-11-10.

Medlingsförsök

Hotet om att Vinter-OS skulle ställas in splittrade FIS. Dessutom hotades Östgaards ställning som ordförande i FIS. Tyska skidförbundet försökte medla i konflikten och vid FIS kongress i Helsingfors 1938 presenterade tyskarna ett förslag som gick i linje med IOK:s. Edström kände nu att han hade chans att kanske få med sig flera av medlemsländerna i FIS på sin linje och startade en mindre kampanj till förmån för IOK:s strikta amatörtolkning. Nu var det maktmänniskan Edström som agerade med beslutsamhet. Han var inte van vid misslyckanden, inte i sitt privatliv, inte i sitt professionella liv och absolut inte inom idrottssfären.

Även pressen tog upp frågan om nedläggningshotet av Vinter-OS. *Idrottsbladets* skidskribent, ”Sven” (Sven Lindhagen), trodde, vilket kom att bli en felaktig profetia, ”att de olympiska herrarna hellre giva de välbetalda skidlärarna tillfälle att starta än de lägga ned de allt populärare vinterolympiaderna”.[48] ”Sven” missbedömde det starka, nästan fanatiska motståndet mot professionalismen från IOK:s sida.

Edström utsatte Sixtus Jansson för en smärre övertalningskampanj och lyckades få Svenska skidförbundet att stötta det tyska förslaget på FIS-kongress i Helsingfors 1938.[49] Skidförbundet hade tidigare förbjudit de svenska skidlärarna att delta i sina tävlingar; ett förbud som hårt drabbade svensk utförsåknings verkliga stjärna, Sigge Bergman. Han var s k avlönad skidinstruktör.[50] *Idrottsbladet* konstaterade att Bergman var amatör i alla skidtävlingar utom de olympiska.[51]

I ett brev till Sixtus Jansson skrädde inte Edström orden. Han kritiserade Östgaard hårt och framhöll att om han satt i FIS styrelse så skulle han kasta ut alla skandinaver från densamma![52] I ett annat brev, denna gång till sin vapenbroder Brundage, fortsatte Edström på samma linje: “Personally, I am tired of both the Skiing and Skating people although their presidents are Scandinavians and I wish to send the winter games out of existence.”[53]

Som ovan sagts: Edström var inte alltid politiskt korrekt utan ovanligt direkt och framåt i sitt sätt att uttryck sig. Det är intressant att se hur självständigt Edström agerade som IOK-ledamot. Han talade för hela IOK, men man får en känsla av att han drev ett personligt korståg mot Östgaard och FIS under IOK-amatörismens fana. Påpekas bör att Edström, flitig brevskrivare som han var, hela tiden höll IOK-ordföranden Baillet-Latour informerad om händelseutvecklingen.

Inför FIS-kongressen i Helsingfors 1938 föreslog Edström Baillet-Latour två handlingsstrategier om delegaterna skulle rösta mot det tyska medlingsförslaget:
1. Fortsätta att arrangera Vinter-OS men utan deltagande av FIS
2. Upphöra med att arrangera Vinter-OS.[54]

Kongressen i Helsingfors 1938 – bakslag för Edström!

Östgaard lät sig inte passiviseras av Edströms hot och dennes kampanj mot honom. Han märkte att oppositionen mot honom blev starkare inom FIS och beslöt därför att agera på egen hand. I ett brev till FIS-delegaterna som skulle till Helsingforskongressen så hotade han med sin avgång om de röstade för det tyska förslaget.[55]

Situationen var således kritisk. Edström var beredd att kasta ut Vinter-OS ur den olympiska familjen. Baillet-Latour verkade stötta Edströms hårda linje. I ett brev till IOK-presidenten dagarna före kongressen var Edström hoppfull. Han hade lyckats, trodde han, vilket visade sig felaktigt vad gäller norrmännen, att få de svenska och norska skidförbunden att stötta det tyska förslaget och om det gick igenom så skulle den besvärliga Östgaard avgå och brodern till den italienska IOK-ledamoten greve Bonacossa bli FIS-president.[56]

Hur gick det då? Gick det tyska förslaget igenom? Kongressen blev ett bakslag för Edström och IOK. Det tyska förslaget röstades ned med nio röster mot sex, vilket innebar att FIS ej skulle delta i Vinter-OS 1940.[57] För det tyska förslaget röstade Finland, Italien, Japan,

Sverige, Tyskland och Ungern. Mot förslaget röstade Norge(!), Polen, Schweiz, Storbritannien, Tjeckoslovakien, Estland, Frankrike, Jugoslavien och Österrike.[58] Norges agerande är märkligt. Man hade brutit den nordiska fronten. En förklaring skulle kunna vara att delegaterna var solidariska med den norska FIS-ordföranden Östgaard och att man var orolig för att han skulle avgå vid en förlust. Det visade sig nämligen i efterhand att Hamilton, vilken hade en framträdande position i FIS också skulle ha ställt sin plats till förfogande om det tyska förslaget vunnit. Svenskarna var således inte eniga. Hamilton var solidarisk med FIS medan Svenska skidförbundets representanter stod på Edströms sida.[59] I en redogörelse från Helsingkongressen framhöll Hamilton: ”Man vann tid. Och man vann visshet om att slippa sända någon skidtrupp till Japan. Vilket måtte varit en stor lättnad för alla europeiska skidförbund.”[60]

Även Edströms vapendragare i amatörfrågan, Avery Brundage, blev djupt besviken på FIS och dess starka män, Östgaard och Lunn. I ett brev till Baillet-Latour gick han till storms mot Östgaard och Lunn, vilka enligt Brundage ”poisoned the minds of a large section of the ski world”.[61]

Drygt en månad efter FIS kongress i Helsingfors träffades IOK för den 38:e sessionen i Kairo. IOK vägrade att ge efter och tillåta skidlärarna att delta. Man beslöt helt radikalt att utesluta skidsporten från Vinter-OS 1940 i Japan;[62] ett fullkomligt sensationellt beslut med tanke på skidsporten var vinterspelens mest populära.

Trots detta fortsatte konflikten. Nu mellan IOK och den schweiziska olympiska kommittén. IOK ville att skidsporten skulle vara en demonstrationssport vid Vinter-OS i S:t Moritz 1940. Spelen hade flyttats dit på grund av att Japan befann sig i krig. Detta vägrade den schweiziska OS-kommittén att genomföra. Man hänvisade till att man gjorde en annan tolkning av det olympiska regelverket. IOK blev synnerligen irriterat och skrev i hotfulla ordalag till schweizarna och hotade bland annat med att antingen flytta spelen från S:t Moritz eller inte arrangera några spel överhuvudtaget. Trots stränga order om att omgående svara så struntade schweizarna i detta. Till slut kom svaret och man vek inte en tum: ”For all reasons already given the COS can not include demonstrations in skiing 1940.” Svaret retade IOK som omgående röstade igenom en resolution som innebar att IOK flyttade spelen från S:t Moritz till Garmisch-Partenkirchen, endast månader före krigsutbrottet! [63]

Andra världskrigets utbrott i september 1939 gjorde att både Vinter-OS och Sommar-OS 1940 ställdes in. Skidlärarkonflikten drevs aldrig till sin yttersta spets!

Skidlärarkonflikten 1945-1952

Andra världskriget gjorde att Skidlärarkonflikten lades i träda för viktigare frågor, men den dök åter upp som om inget hade hänt inför Vinter-OS i S:t Moritz 1948. Östgaard var i slutet av 1945 fortfarande tveksam till att FIS skulle delta i Vinter-OS. Han ansåg att amatörfrågan var olöst.[64]

Edström undrade, i en något uppgiven ton i ett brev till Brundage 1945, om inte USA, Canada, Sverige och kanske Finland borde bilda ett eget internationellt amatörskidförbund och lämna FIS.[65] Så långt gick det emellertid inte. Däremot var konflikten långt ifrån över,

vilket Edström konstaterade 1946: ”But when we come to the winter games, we get in trouble.”[66] Edström skrev i början av 1946 till Brundage i en mer hoppfull ton där han trodde, efter samtal med den svenska FIS-representanten Hamilton, att FIS ”intends to give in and to consider teachers as professionals”.[67] Åter visade sig att Edström var för optimistisk. Konflikten var långt ifrån löst och Edström skulle dras med den under hela sin tid som IOK-president!

FIS kongress i Pau i Frankrike 1946 beslöt visserligen att försöka närma sig IOK. I den officiella deklarationen sträckte man ut handen till IOK. I deklarationen, vilken utarbetats av vice ordföranden i FIS H. Guisan och A. Lindley från USA:s skidförbund accepterar man IOK:s amatördefinition ”…only the ski-ers whose qualifications are in accordance with the Olympic amateur rules”. Dock krävde man att FIS regler skulle gälla under OS.[68]

FIS utsträckta hand vållade en del huvudbry i IOK. Edström skrev direkt till Brundage och föreslog ”as an exception” att man borde acceptera FIS förslag för att kunna genomföra spelen i S:t Moritz. Han menade att man annars var tvungen att byta arrangörsort till Lake Placid eller inte arrangera några spel överhuvudtaget.[69] Brundage var dock stark motståndare till alla eftergifter vad gällde skidlärarnas amatörstatus: ”It would be a disaster if we retreated now.”[70]

IOK tog inte emot den utsträckta handen. IOK var inte ens villig att förhandla. Åter framhöll Edström sitt hot om att ställa in Vinter-OS:

> If skiing is not part of the winter games, I feel certain that the I.O.C. will cancel them...I therefor kindly ask your Federation to take such a decision at the congress at Biaritz that only amateurs in the olympic sence may take part in these games.[71]

Brundage ansåg att det skulle vara ”a world-wide scandal” om skidlärarna skulle få delta i spelen. Den som räddade det hela var schweizaren Marc Hodler, senare mångårig FIS-president. Han föreslog att IOK och FIS skulle kompromissa. Deltidsanställda skidlärare skulle ges amatörstatus medan heltidsarbetande skidlärare även fortsättningsvis skulle anses som professionella.[72] Därmed var, om man skall tro IOK:s officiella historieskrivning, den mångåriga konflikten löst; men så var inte fallet. Den var bara temporärt löst. Konflikten fortsatte.[73] Edström blev 1946 formellt IOK-president och vid sin sida hade han Brundage, vilken valts till vicepresident samma år. Amatörfundamentalisterna kämpade nu sida vid sida med all makt i sina händer.

Efter andra världskriget var meningarna tydligen delade i IOK om skidlärarnas amatörstatus. Edström börjar motta allt fler brev som i mycket försiktiga ordalag undrade om det inte var dags att tillåta skidlärarna att delta. De talade för döva öron. Edström gav inte vika en tum. Även FIS försökte få Edström att ändra sig. I ett långt brev hoppades Alfred D. Lindley, USA:s skidförbund, kunna blidka den motsträviga Edström. Lindley framhöll med eftertryck att FIS regelverk vad gäller amatörtolkningen överensstämmer med IOK:s med undantag för skidlärarna.[74] Edström svarade att IOK:s regelverk var klart: ”We regret therefore not to be able to make anything for them.” Återigen framhöll Edström sin skepsis mot Vinter-OS: I must confess that I am getting very tired of the Olympic Winter Games, particularly on account of the amateur question...”[75]

I juli 1949 mottog Edström ett brev, märkt ”Private and Confidential” från Lord Burghley, engelsk IOK-ledamot, där lorden framhöll att han under en middag med bland annat Marc Hodler diskuterat Skidlärarkonflikten. Lorden menade att skidlärarna under inga omständigheter kunde anses vara amatörer.[76]

En något indignerad Edström kommenterade det ovanstående i ett brev till Otto Mayer, IOK:s sekreterare i Lausanne: ”I am getting more and more inclined to take away the Winter Games entirely. They are getting too professional for us.”[77]

Mayer hade tidigare utrett frågan och brevledes meddelat Edström under vilka förutsättningar skidlärarna i Schweiz arbetade. Det är uppenbart, mellan raderna, att han inte ansåg skidlärarna professionella och han påpekade med emfas att de i Schweiz betraktades som amatörer.[78] Otto Mayer, vilken förde en ständig korrespondens med Edström, framhöll i väldigt försiktiga ordalag att kampen mot FIS kanske drivits väl långt och att det fanns andra idrotter som också borde synas ordentligt i sömmarna.[79]

Inför Vinter-OS i Oslo 1952 blev åter frågan akut om skidlärarnas amatörstatus. IOK tillskrev FIS i början av 1951 och ville att FIS skulle skicka två representanter till IOK:s kongress i Wien. Östgaard svarade och framhöll att detta var meningslöst då FIS skulle välja ny styrelse och president i april samma år.[80] Nu klev Avery Brundage in i ringen. I ett brev från 1951 till Marc Hodler, nyvald president i FIS, framhöll Brundage att skidlärarna var välkomna att delta under förutsättning att de fyllde IOK:s uppställda krav. IOK hade något mildrat sina krav och accepterat termen ”part-time ski teachers”, dock med kraftiga förbehåll. Brundage menade att varje fall behövde behandlas individuellt tills en slutgiltig definition kunde bestämmas av både IOK och FIS.[81]

Avslutningsvis kan noteras att Skidlärarkonflikten inte var löst när Edström lämnade presidentposten i IOK 1952, dock hade dess intensitet avtagit och hotade inte längre Vinter-OS existens.

Sammanfattande diskussion

Skidlärarkonflikten bröt ut på allvar i mitten 1930-talet. Den var ett resultat av dels att IOK ville börja agera som den världsledande idrottsorganisationen, dels att den idealistiska synen på idrott slog igenom på allvar i IOK. Detta märktes i amatörfrågan. Sedan mitten av 1920-talet hade IOK bestämt sig för att skärpa kampen mot professionalismen inom amatöridrotten, inte bara i teorin utan även i praktiken. Det gick så långt att Edström, en av idealismens starkaste företrädare, var beredda att avskaffa Vinter-OS i syfte att bekämpa det som man ansåg vara professionaliseringstendenser inom skidsporten. IOK beslöt att utesluta skidtävlingarna från Vinter-OS 1940. Det är intressant att just Edström, svensk som han var, visste att Sverige och skidsporten skulle förlora massor på inte vara med på OS, men amatöridealet stod över Edströms nationella intressen. IOK hade tidigare i sin iver att slå vakt om den rigida amatörtolkningen visat sig vara beredd att offra vissa idrotters deltagande i spelen. Att offra skidsporten var i det perspektivet kanske inte så märkligt som det i efterhand kan verka.

I ett sentida perspektiv kan också noteras att idealismens företrädare inte var beredda att kompromissa. Sålunda övervägda aldrig Edström de kommersiella, politiska och idrottsliga

konsekvenserna av att utesluta skidsporten från OS. Kampen för amatörismen stod över allt hos dessa principfasta herrar.

Edström satt som ordförande i en mängd skilda organisationer och var van att förhandla. Det har ansetts att han hade ett praktiskt förhållningssätt till det mesta som avhandlades; han styrdes inte av fasta ideologiska principer utan var villig till kompromisser i syfte att föra förhandlingarna framåt. Detta gällde inte amatörfrågan. I den var Edström en ideologisk förkämpe som vägrade att kompromissa. Amatörismen skulle till varje pris försvaras.

Studien visar också att Skidlärarkonflikten handlade om vem som skulle ha den yttersta makten över skidsporten. IOK och de internationella idrottsförbunden hade sedan länge kämpat om makten och från 1920-talet intensifierades den kampen. IOK ville ha större inflytande över de enskilda grenarna under spelen.

Skidlärarkonflikten var som intensivast mellan 1936 och 1939 med en slags kulmen när IOK uteslöt skidsporten från Vinter-OS 1940 på mötet i Kairo 1938. Av kända skäl så ställdes dessa spel in, vilket bidrog till att Skidlärarkonflikten aldrig riktigt drevs till sin spets.

Skidlärarkonflikten fortsatte även efter andra världskriget. Meningarna var nu mer delade i IOK. Visserligen hade Edström fått en vapendragare i Avery Brundage vid sin sida, men det fanns krafter inom IOK som ville tillåta skidlärarna att delta. År 1952, året för Edströms avgång som IOK-president, var konflikten fortfarande olöst, dock hade relationerna normaliserats, bl a beroende på att nya krafter tagit över FIS-rodret i och med att Marc Hodler efterträtt Östgaard som president.

Man kan undra varför Edström satsade så mycket prestige och tid på Skidlärarkonflikten. Hade han andra motiv än att kämpa för amatörismen? Började han på 1930-talet sträva mot toppen i IOK och var amatörfrågan ett bra sätt profilera sig på inom IOK? Här kan man jämföra med dagens dopningsproblematik. Den torde vara det ideala profileringsområdet för karriärsugna idrottsbyråkrater. Med facit i hand kan det förefalla lätt att besvara frågan jakande. Vi vet ju att Edström valdes till vice president i IOK 1938 och att han i praktiken blev IOK-president 1942, formellt 1946. Dock talar korrespondensen mellan Baillet-Latour och Edström ett annat språk. I augusti 1938 ville Edström aktualisera frågan om en ny IOK-president efter den åldersstigne Baillet-Latour. Edström framhöll att de borde försöka hitta en ung fransman, belgare eller schweizare eller kanske en engelsman, tysk eller italienare: ”...who has the capacity the take up the work. The Olympic movement is of such a great importance that it should not be dependent of one man as it is now”.[82]

Edström föreslog således ingen nordbo och absolut inte sig själv. Han var 1938 nästan 70 år och ansåg sig själv nog för gammal för ett sådant krävande uppdrag. Idag vet vi att Edström nådde den absoluta toppen i IOK. Han var en taktisk, skicklig förhandlare och inte minst en maktmänniska.

Noter

1 Edström till Baillet-Latour, 22 januari 1937, korrespondens, vol. 281-282, Sigfrid Edströms arkiv, RA.

2 Ett stort tack till Wolf Lyberg och Karin Wikberg för konstruktiva diskussioner och kommentarer på texten.
3 I det följande reduceras begreppen Norden och nordiska till att i likhet med i källmaterialet endast betyda Sverige, Norge och Finland.
4 Den korrekta återgivningen av namnet skall vara: J. Sigfrid Edström. Av praktiska skäl skrives här endast Sigfrid Edström eller bara Edström.
5 *Nationalencyklopedin*, slagord Edström.
6 *Nationalencyklopedin*, slagord Edström.
7 Påståendet bygger på Edströms korrespondens med skilda människor. Här kan också noteras att han ekonomiskt stödde organisationer långt ut på den politiska högerkanten, t ex Sveriges nationella förbund.
8 Om Avery Brundage, se Allen Guttmanns biografi, *The Games must go on. Avery Brundage and the olympic movement* (Columbia university press, 1984).
9 Vid mitt besök på IOK-arkivet framhöll arkivpersonalen vid ett flertal tillfällen bristen på forskning om Edström. Detta gäller särskilt i relation till andra IOK-presidenter, trots utmärkt och tillgängligt källmaterial.
10 Edströms privatarkiv förvaras i Riksarkivet i Stockholm. Svenska skidförbundets arkiv förvaras däremot i Riksarkivets filial ute i Arninge norr om Stockholm. Om Friluftsfrämjandets historia, se Leif Yttergren, *Från skidsport till skogsmulle. Friluftsfrämjandet 1892-1992* (Friluftsfrämjandet, 1992).
11 Ett undantag utgör norrmannens Kristen Mos uppsats: ”Norsk motstand mot vinter-OL i 1928”, *Norsk idrettshistorisk årbok 1989.* Internationellt och bortses från tyskspråkiga litteraturen kan nämnas IOK:s officiella historieverk *The International Olympic Committee. One hundrd years.* Den innehåller en hel del om Vinter-OS och konflikten mellan skidlärarna, FIS och IOK.
12 *The International Olympic Committee. One hundred years, volume 1*, s. 241ff, s. 278ff.
13 En hel del av korrespondensen återfinns dock i IOK:s arkiv i Lausanne.
14 *Sverige och OS* (Borås, 1987), s. 220f.
15 Guttmann, *The Games must go on*, s. 126.
16 *På Skidor 1925*, s. 231ff.
17 *På Skidor 1925*, s. 232ff.
18 VU-protokoll 27 mars 1924, Svenska skidförbundets arkiv, RA; S*portlexikonet*, bd. 6, sp. 281.
19 *75 år på skidor*, s. 46; Östgaard till IOC 13 mars 1934, Correspondence, FED INT SKI 1926-1959, IOK:s arkiv.
20 *The International Olympic Committee. One hundred years, volume 1*, s. 155f.
21 VU-protokoll 9 september 1928, Svenska skidförbundets arkiv, RA; *På Skidor 1935,* s. 278.
22 *The International Olympic Committee. One hundred years, volume 1*, s. 234.
23 *The International Olympic Committee. One hundred years, volume 1*, s. 235ff.
24 Edström till Baillet-Latour 11 december 1933, Sigfrid Edströms arkiv, RA.
25 Protokoll, Nordiska skidledaremötet 20 maj 1935, Svenska skidförbundets arkiv, RA.
26 *The International Olympic Committee. One hundred years, volume 1,* s. 234.

27 Edström till Baillet-Latour 18 september 1934, Sigfrid Edströms arkiv, RA.
28 Ibid.
29 S*portlexikonet,* bd. VI, sp. 294.
30 S*portlexikonet,* bd. VI, sp. 304.
31 Protokoll, Nordiska skidledarmötet 6 september 1936, Svenska skidförbundets arkiv, RA.
32 Protokoll, Nordiska skidledarmötet 6 september 1936; Protokoll, Nordiska skidledarmöte 29 augusti 1937, Svenska , Svenska skidförbundets arkiv, RA.
33 *75 år på skidor*, s. 21.
34 VU-protokoll 9 december 1936, Svenska skidförbundets arkiv, RA.
35 VU-protokoll 14 januari 1937; Styrelseprotokoll 27 juni 1937, Svenska skidförbundets arkiv, RA.
36 *Idrottsbladet 31*/1937.
37 *Idrottsbladet 18/1937.*
38 *Idrottsbladet 18/1937.*
39 Edström till Baillet-Latour, 22 januari 1937, korrespondens, vol. 281-282, Sigfrid Edströms arkiv, RA.
40 *The International Olympic Committee. One hundred years, volume 1*, s. 279.
41 Edström till Östgaard, 22 januari 1937, korrespondens, vol.287-288, Sigfrid Edströms arkiv, RA.
42 Orginalbrevet har inte påträffats. Uppgiften är hämtat från en översättning av brevet som Edström gjorde till Baillet-Latour. Se Edström till Baillet-Latour, 3 februari 1937, korrespondens, vol. 281-282, Sigfrid Edströms arkiv, RA.
43 Edström till Östgaard, 29 januari 1937, korrespondens, vol. 287-288, Sigfrid Edströms arkiv, RA.
44 Edström till Lie, 6 februari 1937, korrespondens, vol. 283-284, Sigfrid Edströms arkiv, RA.
45 Fearnley till Edström, 9 februari 1937, korrespondens, vol. 283-284, Sigfrid Edströms arkiv, RA.
46 Lunn till Lord Aberdare 3 december 1937, Correspondence, FED SKI INT 1926-1959, IOK:s arkiv.
47 *Sportlexikonet,* bd VI, sp. 302.
48 *Idrottsbladet 28/1936.*
49 Edström till Baillet-Latour, 28 januari 1938, korrespondens, vol. 289-290, Sigfrid Edströms arkiv, RA.
50 *Idrottsbladet 28/1935, 36/1935*; *75 år på skidor*, s. 82.
51 *Idrottsbladet 36/1935.*
52 Edström till Sixtus Jansson, 3 februari 1937, korrespondens, vol. 283-284, Sigfrid Edströms arkiv, RA.
53 Edström till Brundage, 12 mars 1937, korrespondens, vol. 281-282, Sigfrid Edströms arkiv, RA.
54 Edström till Baillet-Latour, korrespondens, vol. 289-290, Sigfrid Edströms arkiv, RA.
55 Se t ex Edströms brev till Baillet-Latour, 15 februari 1937, korrespondens, vol. 289-290, Sigfrid Edströms arkiv, RA.

56 Edström till Baillet-Latour, 15 februari 1937, korrespondens, vol. 289-290, Sigfrid Edströms arkiv, RA.
57 Styrelseberättelse 1938, Svenska skidförbundets arkiv, RA; Edström till Baillet-Latour, 23 februari 1937, korrespondens, vol. 289-290, Sigfrid Edströms arkiv.
58 *På Skidor 1939*, s. 356 f.
59 *På Skidor 1939,* s. 356.
60 *På Skidor 1939*, s. 356.
61 Guttmann, *The Games must go on*, s. 126.
62 *The International Olympic Committee. One hundred years, volume 1*, s. 243.
63 Protokoll, IOK:s session London 1939, IOK:s arkiv (avskrift efter underlag från Wolf Lyberg).
64 Östgaard till Edström 23 november 1945, PT-BRUN-MICRO 25, IOK:s arkiv.
65 Edström till Brundage 28 december 1945, PT-BRUN-MICRO 25, IOK:s arkiv.
66 Edström till Brundage 6 mars 1946; se även Edström till lord Burghley 15 februari 1946, PT-BRUN-MICRO 25, IOK:s arkiv.
67 Edström till Brundage 19 mars 1946, PT-BRUN-MICRO 25, IOK:s arkiv.
68 Declaration for the attention of the International Olympic Committe, Pau – France 1946, FED INT SKI 1926-1959, IOK:s arkiv.
69 Edström till Brundage 5 juni 1946 och 26 april 1946, PT-BRUN-MICRO 25, IOK:s arkiv.
70 Brundage till Edström 7 maj 1946, PT-BRUN-MICRO 25, IOK:s arkiv.
71 Edström till Östgaard 9 juli 1946, Correpondence, FED INT SKI 1926-1959, IOK:s arkiv.
72 Guttmann, *The Games must go on*, s. 126.
73 *The International Olympic Committee. One hundred years*, *volume II*, s. 42.
74 Lindley till Edström 20 juli 1948, Correspondence, FED INT SKI 1926-1959, IOK:s arkiv.
75 Edström till Lindley 26 juli 1949, Correspondence, FED INT SKI 1926-1959, IOK:s arkiv.
76 Lord Burghley till Edström 28 juli 1949, Correspondence, FED INT SKI, 1926-1959, IOK:s arkiv.
77 Edström till Mayer 25 november 1949, Correspondence, Edstrom 1949-1949, IOK: s arkiv.
78 Mayer till Edström 23 november 1949; Mayer till Edström 15 november 1949; Mayer till Edström 10 augusti 1949, Correspondence, Edstrom 1949-1949, IOK: s arkiv.
79 Edström till Mayer 6 december 1949, Correspondence, Edstrom 1949-1949, IOK: s arkiv.
80 Östgaard till IOK 13 januari 1951, Correspondence, FED INT SKI, 1926-1959, IOK:s arkiv.
81 Avery Brundage till Marc Hodler 7 augusti 1951, Correspondence, FED INT SKI 1926-1959, IOK:s arkiv.